

Klimaatverandering als kans voor landbouw & natuur?

Het veranderende klimaat stelt zowel de landbouw als de natuur voor grote uitdagingen. Droogte, wateroverlast en verschuivende seizoenen zetten de gewasopbrengsten, bodemkwaliteit en biodiversiteit onder druk. Tegelijkertijd ontstaan er kansen om systemen te vernieuwen en de relatie tussen landbouw en natuur sterker en veerkrachtiger te maken. Hoe zorgen we voor een landbouw die zich aanpast én tegelijkertijd bijdraagt aan natuurherstel en duurzaam waterbeheer? En hoe bouwen we daarbij aan een toekomstbestendig verdienmodel voor boeren?

Tijdens de vijfde Werkplaats Netwerk Platteland op 23 mei 2025 is daarom het thema: 'Klimaatverandering als kans voor landbouw & natuur?'. We verkennen hoe boeren, beleidsmakers, onderzoekers, adviseurs en gebiedspartijen kunnen samenwerken aan een toekomst waarin landbouw en natuur elkaar versterken. Wat vraagt dit van beleid en praktijk? Welke rol speelt het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)? En waar liggen de kansen voor structurele verandering én perspectief op een gezond inkomen?

10.00 - 12.00 uur

Ochtendprogramma

De ochtend start met bijdragen van Henk Reinen (directeur Regieorganisatie GLB) en Niels Kastelein (directeur Klimaat, ministerie van Klimaat & Groene Groei). Zij onderstrepen het belang van beleid en samenwerking in de transitie naar een klimaatbestendige landbouwsector. Dagvoorzitter Ingrid Jansen (kwartiermaker Werkplaats Netwerk Platteland en directeur Stimuland) leidt daarna het gesprek aan de hand van vijf actuele perspectieven op landbouw en klimaat en drie aansprekende stellingen.

Aan het panel nemen onder andere deel: Hidde Boersma (wetenschapsjournalist en documentairemaker), Ger Koopmans (voorzitter LTO Nederland), Jan Huijgen (brede- en bioboer Eemlandhoeve en filosoof), Gijs Schilthuis (directeur Duurzaamheid, Europese Commissie) en Matthijs Crouwers (cranberryteler The Cranberry Company en onderzoeker energie- en materiaaltransitie). Ze verkennen waar hun visies botsen of juist samenkomen. De ochtend wordt afgesloten met een prikkelende, theatrale reflectie door Theatergroep Burger Koekkoek.

12.00 - 15.30 uur

Middagprogramma

Na de lunch is het tijd voor verdieping en ontmoeting. Je hebt de keuze uit twee routes: je volgt twee interactieve werkbanken op het Provinciehuis of je bezoekt een inspirerend agrarisch bedrijf waar klimaatadaptieve landbouw centraal staat. Beide opties bieden volop ruimte voor uitwisseling, inspiratie en praktische inzichten.

De excursiegroep vertrekt om **12.15 uur** per bus vanaf het Provinciehuis en ontvangt een lunchpakket voor onderweg. Deelnemers aan de werkbanken blijven op locatie en volgen twee sessies. Via het aanmeldformulier je keuzes doorgeven. Let op: voor de excursie geldt een beperkt aantal plaatsen.

13.00 - 14.45 uur

Veldexcursie naar The Cranberry Company

In de middag kun je op excursie naar The Cranberry Company in de Krimpenerwaard dat een LEADER-subsidie heeft ontvangen. Hier telen de families Crouwers en Harleman biologische cranberry's op achttien hectare veengrond. Hun missie: voedsel produceren én natuur versterken.

Op het bedrijf groeien duizenden cranberryplantjes uit tot struiken vol gezonde bessen, omringd door rijke vegetatie, insecten, weidevogels en zelfs ringslangen. De ondernemers vertellen over hun aanpak, de rol van natuurbeheer, én de uitdagingen die zij tegenkomen in hun bedrijfsvoering. Een inspirerend voorbeeld van hoe klimaatadaptieve landbouw en biodiversiteit in de praktijk elkaar kunnen versterken.

Meld je aan voor de Werkplaats!

Datum: Vrijdag 23 mei 2025

Tijd: 09.45u Inloop
10.15u Start programma
15.30u Afsluiting en netwerkborrel

Locatie: Provinciehuis Zuid-Holland
Zuid-Hollandplein 1, 2596 AW, Den Haag

[Direct aanmelden](#)

Deelname aan de Werkplaats is gratis. Na de aanmelding ontvang je verdere praktische informatie. Voor deelname aan deze Werkplaats zijn 4 PE-punten geaccrediteerd door de Vereniging Agrarische Bedrijfsadviseurs.

13.00 - 15.15 uur

Werkbanken

De Werkplaats zou niet compleet zijn zonder werkbanken. In twee rondes ga je actief aan de slag met actuele thema's op het snijvlak van landbouw, natuur, beleid en praktijk. Dit biedt de kans om kennis te delen, vragen te stellen, ervaringen uit te wisselen en samen mogelijke oplossingen te verkennen. Je kiest vooraf twee werkbanken die aansluiten bij jouw interesse of expertise.

Werkbank 1

Landbouwloket.nl: zoekt en gij zult vinden!

Hoe maak je financiële en praktische ondersteuning voor boeren, tuinders en telers die met de kansrijke maatregelen rondom water- en bodembeheer aan de slag willen, makkelijk en toegankelijk? Deze vraag is het uitgangspunt voor de pilot DAW Landbouwloket. **Aard Mulders** en **Jan van Esch** van het **ministerie van LNV** en **Carlo Vromans** van **DAW** zullen het Landbouwloket nader toelichten en een doorkijkje geven naar het implementatieplan. **Rinus van het Westeinde** van het **Collectie Groot Saeftinghe** deelt zijn ervaringen met het Landbouwloket en **Giulia Homs** van **Aequator** geeft een demonstratie.

Werkbank 2

Gesprek over de toekomst van het GLB

Deze zomer verwachten we de nieuwe Europese Commissie voorstellen voor het GLB 2028 – 2034. In deze interactieve werkbank gaan we met elkaar in gesprek over de toekomst van het GLB, op basis van de recent gepresenteerde Europese visie op landbouw en voedsel. Na een toelichting op het proces door het **ministerie van LNV**, delen diverse partijen hun perspectief, gevolgd door een gezamenlijke discussie.

Werkbank 3

Potentie voor koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems

Annemariet van der Hout, **Jennie van der Kolk** en **Joost Cruisen** van **Wageningen University & Research (WUR)** verzorgen deze werkbank over koolstofvastlegging in landbouwbodems. Je krijgt inzicht in de effectieve maatregelen, wat daarvan de impact is op bodemfuncties zoals vruchtbaarheid en biodiversiteit, en hoe je de praktijktool BodemCoolstof kunt gebruiken. Na afloop van de werkbank kun je berekenen wat de meest geschikte maatregelen op een bedrijf zijn.

Werkbank 4

Met het verleden vooruit

Hoe biedt de levensloop van het landschap houvast en perspectief voor de toekomstige inrichting van bedrijf en gebied? Onder leiding van **Peter Hermens** van **Werkend Landschap** en **Dennis Worst** van **Landschapsbeheer Friesland** zet je even een andere bril op. Want door goed te kijken naar de levensloop van het landschap, vinden we antwoorden op grote vragen en zien we kansen voor klimaatslimme landbouw en prachtige productielandschappen. De methode verbindt de urgenties van het gebied met concrete mogelijkheden op bedrijfsniveau.

Werkbank 5

Boer zoekt (passend) Beleid

Hoe kan beleid zo toegepast worden dat de boer hier niet door belemmerd wordt in de bedrijfsvoering? Een viertal boeren heeft in interactie met beleidsmakers, ervaring opgedaan die ze delen in een inspirerende mini-documentaire. Ga daarna met **Toos van Noordwijk** en **Nava Verboom** van **Wij.land** in gesprek over hoe beleid en boerenpraktijk meer en/of beter kunnen samenwerken.

Werkbank 6

ReGeNL – Regeneratieve landbouw

ReGeNL is een groeifonds transitieprogramma voor een rendabele en regeneratieve bedrijfsvoering. Het programma biedt zowel kansen voor boeren, als ook kansen om ketens, consumenten, onderwijs en adviseurs te ondersteunen in de route naar regeneratieve landbouw. **Ijsbrand Snoeij** en **Ingrid van Huizen** van **ReGeNL** delen praktijkvoorbeelden van regeneratieve boerderijen en er komen gebieds- en keteninitiatieven aan de orde, waarbij diversiteit centraal staat.

Werkbank 7

Boeren leren van boeren: klimaat en duurzaamheid in de landbouw

Hoe zetten Europese en Nederlandse demonstratiebedrijven duurzame landbouw in de praktijk om? In deze werkbank brengen we inzichten samen uit Climate Farm Demo (Horizon Europe), GLB en DAW demonstratiebedrijven, met initiatieven zoals 'De Groene Vonk'. Met **Emma Knol** van **WUR** – EU project **Climate Farm Demo** en **Bart de Voogd** van **Imagro – SABE/GLB Demobedrijven** verkennen we gezamenlijke leerpunten, innovatieve aanpakken en inspirerende voorbeelden voor de landbouw van morgen.

Werkbank 8

Toekomstbestendige veenweiden: klimaatmaatregelen en financiële compensaties

Klimaatverandering, veenoxidatie en bodemdaling vormen een bedreiging voor veenweidegebieden. Kunnen we de uitstoot van broeikasgassen beperken en het watersysteem tegelijkertijd robuust en toekomstbestendig inrichten voor de landbouw? **Gerjan Meijer** en **Guido Musch** van het **Kadaster** laten zien hoe in Friesland via het Veenweideprogramma bodemdaling en CO₂-uitstoot worden beperkt door peilverhoging. Om de negatieve gevolgen voor de landbouw te verzachten, heeft de provincie Fryslân de Compensatiesystematiek Veenweide (CSV) opgesteld.

Werkbank 9

Conditie voor een toekomstbestendig verdienmodel met natuurinclusieve landbouw

Hoe kan een melkveehouder of akkerbouwer een goede boterham verdienen met landbouw die positief is voor de bodem, het klimaat en de natuur? Er is niet één juist verdienmodel, of een allesbepalende factor voor succes. Het gaat niet alleen om het verlagen van kosten, maar ook om strategische keuzes die passen bij een bedrijf.

Tom Meijer en **Merlissa Dielle** van de **Natuurverdubbelers** nemen je mee in hun visie op de ecologische en economische waarde die natuur, biodiversiteit en onze ecosystemen vertegenwoordigen.

Werkbank 10

De boer als watermanager

Hoe kun je jaarrond zelfvoorzienend zijn in zoetwaterbehoefte? Voor Akkerbouwer **Klaas Schenk** van **Hoeve Lotmeer** zijn verzilting en droogte uitdagingen voor zijn bedrijf. Aan de hand van praktijkervaringen deelt hij oplossingen en handvatten waarmee je als boer zoet water kunt oogsten, opslaan, zuiveren en hergebruiken.

Werkbank 11

Biologisch ... onderdeel van de oplossing

Biologische landbouw en voeding wordt gezien als onderdeel van de oplossing voor veel van de crisissen. Tijdens deze werkbank focussen wij op de relatie tussen klimaat en biodiversiteit en laten wij zien waarom biologische landbouw in de praktijk werkt als zowel klimaatvriendelijk als klimaatadaptief. Het tweede deel van de werkbank gaat over 'Bio Beleef Regio Zuid Holland'. Hoe kunnen regionale biologische voedselsystemen leiden tot meer maatschappelijke en financiële waardering voor ondernemers. **Henk Offringa** van het **Ministerie LNV**, **Michaël Wilde** van **The Organic Embassy** en **Maria van Bortel** van **Land & Co.** verzorgen deze werkbank.

Werkbank 12

Impuls voor kruidenrijk grasland: praat mee over de kansen

Samen met **Hanneke van Ormondt** van **Urgenda** en **Pedro Janssen** van **Louis Bolk Instituut** duiken we in het kruidenrijk grasland. We bespreken in deze werkbank de hoge toegevoegde waarde van kruidenrijk grasland, en bespreken samen de belemmeringen én mogelijkheden om kruidenrijk grasland verder te implementeren.

Werkbank 13

Klimaatverandering vraagt om nieuwe oplossingen voor landbouw en natuur

In deze werkbank verzorgd door **Maarten Schrama** van de **Universiteit Leiden**, verkennen we innovatieve teelten zoals weiderijst en andere beloftevolle teelten in natte veenweidegebieden. Wat zijn de kansen, uitdagingen en eerste inzichten uit recente projecten in Zuid-Holland? Welke rol speelt het Polderlab in deze ontwikkeling, samen met de praktijk? Ook brengen we andere inspirerende voorbeelden naar deze werkbank.

Werkbank 14

Doorbreek de impasse: de Dilemma Dialoog Toolbox

De transitie naar een duurzaam, klimaatslim landbouw- en voedselsysteem vraagt om fundamentele keuzes, met voordelen én nadelen, trade-offs en synergiën. Maar hoe kom je tot goed onderbouwde keuzes, met respect voor elkaars waarden en zonder polarisatie te versterken? **Simone Ritzer** van **WUR** laat je kennis maken met de Dilemma Dialoog Toolbox die helpt om keuzes, de effecten daarvan en hun onderlinge samenhang inzichtelijk te maken.

15.30 uur

Afsluiting

We sluiten de dag gezamenlijk af met een korte reflectie door onder andere Frank Rijkaart, gedeputeerde van de Provincie Zuid-Holland. We halen enkele inzichten en vragen op uit de Werkbanken en bieden ruimte voor een gesprek met de zaal. Wat willen we meegeven richting beleid? En wat is er nodig om samen verder te bouwen aan klimaatbestendige landbouw én natuur? Aansluitend is er een netwerkbijeenkomst.